

A stylized illustration of a person with red hair, wearing a purple jacket and purple pants, walking through a tunnel. The tunnel has green walls and a red floor. The person is holding a green cane. To the right of the person is a traffic light with a green light illuminated. The background is a bright orange color.

Dossier: wat na een verkeersongeval?

**Departement Zorg lanceert Rechtenverkenner 2.0:
“De nieuwe Rechtenverkenner zal een enorme hefboom zijn voor het werk van
hulpverleners. Het is een digitale gids in het doolhof van sociale rechten.”**



WEER OP WEG NA EEN ONGEVAL

Vorig jaar werden in ons land meer dan 37.000 verkeersongevallen gerapporteerd. Meer dan 500 mensen overleefden het niet, meer dan 45.000 raakten gewond. Niet alleen verkeersslachtoffers dragen de gevolgen van een ongeval. Ook hun kinderen, partners, ouders, vrienden en collega's moeten leren leven met het gemis van iemand die er niet meer is. Of met een naaste die een lange revalidatie voor de boeg heeft en mogelijk voor altijd de fysieke of emotionele gevolgen met zich mee zal dragen.

Voor hen is er Rondpunt vzw, een bondgenoot voor iedereen die rechtstreeks of onrechtstreeks slachtoffer is van een ongeval. De mensen van Rondpunt bieden emotionele hulp en wijzen de weg bij het afwikkelen van juridische, financiële en administratieve procedures in de nasleep van het ongeval. Ze sensibiliseren politici en burgers en zoeken buddy's voor verkeersslachtoffers die hun sociaal leven opnieuw willen opbouwen of hulp kunnen gebruiken wanneer ze gaan getuigen in scholen.



DEPARTEMENT ZORG LANCEERT RECHTENVERKENNER 2.0

In september lanceert het Departement Zorg de Rechtenverkenner 2.0, een vernieuwde versie van de bestaande website Rechtenverkenner. Dit is een uniek instrument dat sociale rechten op lokaal, provinciaal, Vlaams en federaal niveau verzamelt. Voor hulp- en zorgverleners is het een belangrijk hulpmiddel om burgers in Vlaanderen te informeren over financiële voordelen, gratis dienstverlening en andere sociale rechten.



SOCIALE TOLKEN

Bij het Agentschap Integratie en Inburgering steeg het aantal aanvragen voor sociaal tolken van 55.000 in 2021, naar 66.000 in 2022 en maar liefst 78.000 aanvragen in 2023. Lokale besturen en sociale voorzieningen kunnen op hun diensten een beroep doen voor complexe gesprekken waar veel nuance nodig is. "Soms is de sociaal tolk dé sleutel om een situatie op te lossen", aldus tolk Amir Jafari.

Naast Rondpunt vzw is er ook een aantal lotgenotengroepen die slachtoffers, veroorzakers en hun na(ast)bestaan- den bijstaan. De vzw's Ouders van Verongelukte Kinderen, Over-Hoop en Getuigen Onderweg staan klaar met een luisterend oor, informatie of getuigenissen. Ook de diensten Slachtofferhulp van de caw's dragen hun steentje bij. Moderator vzw zorgt voor herstelbemiddeling tussen slachtoffers en veroorzakers. Die laatsten kunnen ook terecht bij Even Zeer, een lot- genotengroep die luistert zonder oordeel,

helpt bij de administratieve en juridische afwikkeling, of mee op zoek gaat naar psy- chosociale hulp.

Lennert belandde in 2007 in een rolstoel nadat hij op de fiets aangereden werd door een auto. Hij trekt voor Getuigen Onderweg naar scholen om te vertel- len over zijn ervaringen. Hoewel de vzw de focus legt op verkeersveiligheid, wil Lennert benadrukken dat het leven niet stopt na een ongeval. Hij gaat graag naar dancefestivals en vond kajakken op de

ocean in Tenerife een heerlijke ervaring. Dat roept soms verwonderde blikken op bij mensen die hem bezig zien. "Ze kunnen bijna niet geloven dat iemand in een rol- stoel dat kan. Maar alles kan, als je maar wil", aldus Lennert.

Meer info en getuigenissen lees je in het dossier vanaf p. 11.

Liesbeth Van Braeckel,
Hoofdredacteur Weliswaar



WAT NA EEN VERKEERSONGEVAL?

Na een verkeersongeval zijn er heel wat organisaties die slachtoffers, veroorzakers en hun omgeving weer op weg helpen. Rondpunt vzw is een bondgenoot voor alle betrokkenen. De vzw's Ouders van Verongelukte Kinderen, Over-Hoop, Even Zeer, Getuigen Onderweg en de diensten Slachtofferhulp van de CAW's staan klaar met een luisterend oor en informatie. Moderator vzw zorgt voor herstel tussen slachtoffers en veroorzakers.



DE DENKER: IGNAAS DEVISCH

"We moeten af van de illusie van controle. We moeten stoppen met denken dat we binnen een vaste termijn fundamentele zorgvragen kunnen oplossen", aldus filosoof Ignas Devisch (UGent). "Gezondheid of geluk kan je niet bestellen zoals je een boek bestelt via bol.com."



DE ESSENTIE VOLGENS JOLIEN ROETS

Jolien Roets is presentatrice bij Qmusic, maar ook jonge mama van twee. Dat maakt haar geknipt als ambassadeur van de Te Gek?!-campagne *Dat lucht op* voor jonge ouders. We leven met het wereldbeeld van 'sterke vrouwen die alles kunnen'. Maar als gezin hulp vragen, kan ook sterk zijn", aldus Jolien.

Omslagillustratie Pieter Van Eenoghe

Departement Zorg lanceert Rechtenverkenner 2.0

EEN BETERE KENNIS VAN RECHTEN IN STRIID TEGEN ONDERBESCHERMING

In september lanceert het Departement Zorg een vernieuwde versie van de bestaande website Rechtenverkenner. Dit is een uniek instrument dat sociale rechten op lokaal, provinciaal, Vlaams en federaal niveau verzamelt. Voor hulp- en zorgverleners is het een belangrijk hulpmiddel om burgers in Vlaanderen te informeren over financiële voordelen, gratis dienstverlening en andere vormen van sociale rechten, met extra aandacht voor mensen in een kwetsbare situatie.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto's Jan Locus

De eerste versie van de Rechtenverkenner dateert van 2006. Het was dus hoog tijd voor vernieuwing. Het Departement Zorg nam hier het initiatief. IT-ontwikkelingen stonden in de tussentijd niet stil. Het proces loopt vandaag efficiënter. Alle info moet maar één keer worden ingegeven aan de bron – voor lokale besturen is dit de Lokale Producten- en Dienstencatalogus (LPDC). Daarna wordt alle informatie verzameld op één plek: de Interbestuurlijke Producten- en Dienstencatalogus (IPDC). Van daaruit kunnen de gegevens automatisch doorstromen naar hergebruikers zoals de Rechtenverkenner, maar bijvoorbeeld ook naar Mijn Burgerprofiel of het Verenigingsloket.

Welke rechten zijn dan terug te vinden in de nieuwe Rechtenverkenner? Kortweg alles wat bijdraagt aan de minimale voorwaarden die nodig zijn om een menswaardig leven te leiden en te kunnen deelnemen aan de samenleving. Denk

“Departement Zorg heeft ons geholpen om de puzzelstukjes van sociale rechten samen te voegen. Nu hebben we een solide basis om op verder te bouwen.” - Bart Smets, stad Turnhout

daarbij bijvoorbeeld aan financiële voordelen, advies of begeleiding, of een goedkope of gratis parkeerkaart. Heel concreet? Wie aan bepaalde voorwaarden voldoet – zoals een specifieke gezinssamenstelling in combinatie met een bepaald maximumloon of statuut – heeft recht op gratis huisvuilzakken. En wie zorgt voor een ziek familielid, kan recht hebben op een mantelzorgpremie.

“De Rechtenverkenner heeft als doel onderbescherming tegen te gaan: heel wat mensen oefenen hun rechten niet of onvoldoende uit. Een goed werkende Rechtenverkenner verhoogt de

toegankelijkheid van de dienstverlening. Dit in eerste instantie door hulpverleners voldoende te informeren”, aldus **Miet Remans** van VVSG. “Voor VVSG is het belangrijk dat de verkenner volledig en up-to-date is. Daarnaast mocht de nieuwe site ook zo weinig mogelijk administratief werk en dus ook personeelsinzet vragen van de lokale besturen. Eenvoud is ook van groot belang. De rechten moeten zo duidelijk mogelijk omschreven worden en het moet duidelijk zijn waar en hoe je die rechten kan aanvragen. Lokale besturen kunnen de Rechtenverkenner ook integreren in hun eigen webtoepassingen als ze dit willen.”



MIET REMANS, VVSG:

“De Rechtenverkenner staat of valt met de informatie die lokale besturen toevoegen in de databanken. Ze worden best blijvend gemotiveerd om dit te doen.”

HULP OM DOOR HET BOS DE BOMEN TE ZIEN

Hulpverleners kunnen dankzij de Rechtenverkenner zien welke rechten er zijn voor iemand, in een bepaalde regio, in een bepaalde situatie, en waar en hoe ze aangevraagd kunnen worden. Het gaat dan om de hulpverleners die actief zijn in een bepaalde gemeente en eventueel regio: hulpverleners van het eigen lokaal bestuur of van andere instanties, maar bijvoorbeeld ook vrijwilligers van organisaties waar lokale besturen mee samenwerken.

“De vernieuwde versie van de Rechtenverkenner biedt een antwoord op enkele tekortkomingen van de eerste Rechtenverkenner”, weet Miet. “Werkgroepen met vertegenwoordigers uit het maatschappelijke middenveld en twee testfasen met de eindgebruikers garanderen een zo gebruiksvriendelijk mogelijke website. Daarnaast stromen de

BART SMETS, STAD TURNHOUT:

“De Rechtenverkenner wordt onze digitale gids door het doolhof van sociale rechten. Met heldere richtlijnen en concrete informatie wees het Departement Zorg ons de weg naar een instrument voor welzijn voor onze inwoners.”



sociale rechten in Rechtenverkenner door vanuit de Interbestuurlijke Producten- en Dienstencatalogus (IPDC) en de Lokale Producten- en Dienstencatalogus (LPDC), waardoor de informatie eenvoudiger up-to-date te houden en te hergebruiken is. Dit houdt ook in dat de Rechtenverkenner enkel goed zal werken als alle lokale besturen de juiste informatie invoeren in de LPDC. En niet enkel invoeren, maar ook aanpassen als er wijzigingen zijn in bepaalde rechten.”

FOCUS OP RECHTENVERKENNING, NIET TOEKENNING

“Het is belangrijk om te weten welke rechten er zijn, omdat de automatische toekenning van bepaalde rechten nog niet meteen voor morgen zal zijn”, aldus Miet. “Daar zijn verschillende redenen voor, zoals de regelgeving rond gegevensdeling en privacy. Soms zijn er

informatica-technische drempels waardoor het nog niet kan. Tot slot moet je ook de noodzakelijke gegevens ter beschikking hebben en kunnen gebruiken. Als je als hulpverlener zelf weet en begrijpt welke rechten er zijn, kan je ook de regie bewaren.”

WAT IS EEN SOCIAAL RECHT?

Het lijkt eenvoudig, maar de definitie van wat een ‘sociaal recht’ is, blijkt niet zo eenduidig. Vanuit welk uitgangspunt wordt de Rechtenverkenner ingevuld? Er zijn ook verschillen in rechten in functie van het beslissings- en uitvoeringsniveau. De federale en Vlaamse overheid kunnen zelf volledig bevoegd zijn over rechten en deze ook zelf uitvoeren, maar in heel wat gevallen speelt het lokale bestuur ook een belangrijke rol, zowel uitvoerend als bevoegd én uitvoerend. Bij de omschrijvingen van de rechten moeten de

voor- en nadelen goed afgewogen worden van een heel concrete en gedetailleerde omschrijving ten opzichte van werken met bepaalde rubrieken.

Bart Smets, stad Turnhout: “We stelden binnen de diensten van ons lokaal bestuur vast dat we geen unieke bron hadden met een overzicht van onze producten en diensten. We hadden veel Excel-bestanden voor diverse doeleinden, maar die verouderden snel en hadden geen uniforme structuur. Verschillende diensten gebruikten verschillende definities voor hetzelfde concept, wat zorgde voor verwarring. Niemand wist precies welke financiële voordelen we als lokaal bestuur aan burgers boden, tenzij je het bij alle diensten ging navragen: tijdrovend en niet efficiënt. Eén van mijn opdrachten was om te voldoen aan de Europese verplichting rond de Single Digital Gateway. Digitaal Vlaanderen stelde voor om dit via de Lokale en Interbestuurlijke Producten- en

LIFA OUALD CHAIB, SAM VZW:

“Het is onmogelijk voor hulpverleners om alle rechten uit het hoofd te kennen.

De Rechtenverkenner is een cruciaal instrument om onderbescherming van mensen te verminderen en toegankelijkheid van hulp- en dienstverlening te verhogen.”

Dienstencatalogus te doen. Dit leek het antwoord op onze problemen: één centrale plek voor het beheer van producten en diensten.”

WIN-WIN VOOR EUROPESE REGELGEVING EN RECHTENVERKENNER

Deze catalogus bestaat al een aantal jaren, maar de implementatie bij lokale besturen was tot nu toe beperkt. “Maar voor een kleinere centrumstad zoals Turnhout was het een kans om gebruik te maken van de generieke beschrijvingen in de catalogus”, vertelt Bart. “Hierdoor konden we onze oude Excelbestanden weggooien, en onze producten en diensten centraal beheren. We stelden redacteurs aan die de informatie up-to-date hielden. Dit deden we eerst om te voldoen aan de Europese verplichting. Digitaal Vlaanderen stelde dan voor om de Rechtenverkenner opnieuw vorm te geven in de Interbestuurlijke



Producten- en Dienstencatalogus. Dit was een win-winsituatie. Wij konden onze diensten catalogiseren en in één beweging kregen we een Rechtenverkenner voor Turnhout. Onze personeelsleden, vooral de hulpverleners, hadden hier veel baat bij. Het managementteam beseftte het belang hiervan en ondersteunde het project volledig. Hierdoor konden we snel stappen zetten en waren we een van de eerste gemeenten die klaar waren om sociale rechten in te voeren in de catalogus.”

RECHTEN CENTRAAL BESCHIKBAAR VOOR HERGEBRUIK

“Het vraagt wel een beetje werk om alles opnieuw in te voeren of te updaten”, geeft Bart toe. “Maar eens alles is ingevoerd is het een kleine moeite om alles up-to-date te houden. Doordat alle informatie centraal staat, moeten aanpassingen maar één keer gebeuren. We kregen hierbij ook ondersteuning van het Departement Zorg, die een handleiding en beslissingsboom hebben uitgewerkt om het proces te vergemakkelijken. We hebben heel wat informatie generiek in de catalogus gezet en teruggekoppeld naar het Departement Zorg. Het was een oefening in twee richtingen: zij keken naar onze input om te zien of hun definitie van een sociaal recht is duidelijk genoeg was, gaven feedback op wat wel en niet opgenomen wordt en waar er nog inhoudelijke verbeteringen mogelijk waren. Het is ook handig om met concepten te werken: productfiches waarvan een groot deel van de informatie al ingevuld is, omdat de informatie voor meerdere lokale besturen hetzelfde is. Lokale besturen kunnen deze fiches kopiëren en aanvullen met lokale informatie. De Lokale Producten- en Dienstencatalogus is een flexibel systeem dat door lokale besturen op maat kan worden ingevuld. Redacteurs kunnen zelf bepalen hoeveel extra informatie zij willen toevoegen

bovenop de basisinfo. Feedback van gebruikers helpt om het systeem bij te sturen. Hergebruik van informatie is belangrijk voor lokale besturen. De koppeling aan onze stedelijke websites en intranet zorgt ervoor dat onze burgers en onze medewerkers ook steeds een volledig en actueel overzicht hebben van onze dienstverlening. We gaan stap voor stap en kijken hoe we dit in alle processen kunnen integreren.”

HULP IS NODIG OM ALLE RECHTEN TE KENNEN

Lifa Ouald Chaib is stafmedewerker bij SAM vzw en ondersteunt er onder andere de samenwerkingsverbanden Geïntegreerd Breed Onthaal. “In die samenwerkingsverbanden gaat de nieuwe Rechtenverkenner een cruciale rol spelen”, vertelt Lifa. “De oude Rechtenverkenner is al een hele tijd achterhaald, ik ben heel blij dat de nieuwe er bijna is.” Ze heeft er een goed oog in: “De voorbereidingen waren een intensief proces, maar goed gestructureerd. In de verschillende werkgroepen werd duidelijk dat het werkveld vragende partij is voor de nieuwe Rechtenverkenner. Het is immers onmogelijk voor hulpverleners om alle rechten zelf te kennen. Er zijn zoveel rechten en ze veranderen voortdurend. De Rechtenverkenner is een cruciaal instrument om onderbescherming van mensen te verminderen en toegankelijkheid van hulp- en dienstverlening te verhogen. Zonder de Rechtenverkenner zouden hulpverleners niet altijd de juiste rechten kunnen opzoeken en toekennen.”

HEFBOOM OP LANGE TERMIJN

Hoe werd dit in het verleden opgevangen? “VVSG en SAM vzw hebben maximaal ingezet op competentieversterking door vormingen over de sociale rechten te organiseren voor hulpverleners. Maar

“Een up-to-date Rechtenverkenner zal een enorme hefboom zijn voor het werk van hulpverleners.”

- Lifa Ouald Chaib, SAM vzw

een vorming is slechts tijdelijk effectief. Een up-to-date Rechtenverkenner kan een enorme hefboom op lange termijn zijn voor hulpverleners”, aldus Lifa. “De werkgroep Demand – met vertegenwoordigers van Departement Zorg, SAM vzw, Kenniscentrum Vlaamse Steden, VVSG, vzw De Link en Digitaal Vlaanderen – plant volop infosessies en vormingen om hulpverleners en lokale besturen te informeren en sensibiliseren. De lancering van de Rechtenverkenner is gepland voor 10 september, maar er zullen daarna voortdurend verbeteringen worden doorgevoerd op basis van feedback uit het werkveld. Het Departement Zorg heeft het proces goed aangepakt met nauwe betrokkenheid van het werkveld. Er zijn testperiodes geweest en er is veel feedback verwerkt om verbeteringen aan te brengen. Iedereen die betrokken was, is enthousiast over de nieuwe Rechtenverkenner. Het Departement Zorg, VVSG, Digitaal Vlaanderen, het Kenniscentrum Vlaamse Steden en Gemeenten en SAM vzw werken samen om lokale besturen te motiveren hun rechten in te voeren. Dit is cruciaal voor het realiseren van lokaal sociaal beleid binnen een gemeente en het ondersteunen van hulpverleners. Ons gemeenschappelijke doel is onderbescherming aanpakken en het niet-gebruik van rechten verminderen. De Rechtenverkenner zal daarin een effectief en toegankelijk hulpmiddel zijn voor hulpverleners, zodat zij hun cliënten beter kunnen ondersteunen.”

Sociaal tolken zit in de lift

“SOMS IS DE SOCIAAL TOLK DÉ SLEUTEL OM EEN SITUATIE OP TE LOSSEN”

Het aantal aanvragen voor sociaal tolken stijgt elk jaar. Bij het Agentschap Integratie en Inburgering steeg het aantal aanvragen van 55.000 in 2021, naar 66.000 in 2022 en maar liefst 78.000 aanvragen in 2023. Lokale besturen en sociale voorzieningen kunnen op hun diensten een beroep doen voor complexe gesprekken waar veel nuance nodig is.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto's Jan Locus

Sam Helsen, kwaliteitsmedewerker Agentschap Integratie en Inburgering: “Sociaal tolken en vertalers ondersteunen de communicatie van sociale voorzieningen en lokale besturen met hun klanten. Het is één van de instrumenten die je kan inzetten als taaldrempels een toegankelijke of volwaardige toegang tot dienst- of hulpverlening verhinderen. De vraag komt altijd vanuit de hulpverlener. Als die denkt dat er een taalbarrière is, kan die bij ons aankloppen om een tolk in te schakelen. Ofwel komt er een tolk ter plaatse, ofwel helpt hij via telefoon of video. Op basis van beschikbaarheid en regio matchen we dan een tolk met de aanvrager. Door een telefoon- of videotolk aan te vragen in plaats van een tolk ter plaatse, kan je als hulpverlener je kansen op een tolk aanzienlijk vergroten. De tolk hoeft zich daarbij immers niet te verplaatsen en op die manier kan een tolk die bijvoorbeeld in Limburg woont toch tolken voor een hulpverlener en cliënt in West-Vlaanderen.”



AMIR JAFARI, SOCIAAL TOLK:
“Sociaal tolken zijn discreet, objectief en neutraal. Essentieel voor wie werkt met mensen in preciaire situaties.”

**SAM HELSEN, KWALITEITSMEDEWERKER
AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING:**

“Elk jaar stijgt het aantal aanvragen. Met een behoeftedekkend, kwaliteitsvol en passend aanbod van tolken versterken wij de cruciale communicatie tussen hulpverlener en hulpvrager.”

OPLEIDINGSTRAJECT

Wie sociaal tolk wil worden, legt vooraf een heel traject af: “Kandidaten volgen een opleiding en leggen een certificeringsproef af. Die bestaat uit verschillende rollenspelen rond situaties die zich in de verschillende sectoren kunnen voordoen: gezondheidszorg, in een CAW of in een school. Ze moeten zich dan houden aan een deontologie die we heel streng beoordelen. Ze tolken vaak voor kwetsbare mensen, dus da’s erg belangrijk”, aldus Sam. Om aan de stijgende vraag naar gecertificeerde tolken te voldoen, zet het Agentschap in op de opleiding van nieuwe tolken. Voor een aantal talen blijft het een hele uitdaging om geschikte tolken te rekruteren. In het tolkaanbod zitten ruim 45 talen, waaronder enkele minder verspreide talen zoals Dari, Punjabi, Tigrinya, Somalisch, Hindu, Urdu of Pashtoe. Het aantal aanvragen stijgt jaar na jaar. “Door geopolitieke situaties in de wereld, maar ook omdat mensen die ons nodig hebben, steeds beter en makkelijker hun weg naar ons weten te vinden om een tolk aan te vragen.”

“We blijven investeren in een kwaliteitsvolle opleiding van onze kandidaten”, gaat Sam verder. “We zijn daar flexibel in. De opleiding kan op verschillende momenten, fysiek of digitaal, omdat we met veel verschillende profielen van tolken werken. We gaan actief op zoek naar kandidaten om op te leiden, houden aandacht voor correcte

verloning en verdedigen de statuten van de tolken. Voor sommige knelpunttalen werken we met kortopgeleide vrijwilligers die een deel van de vraag kunnen inlossen tot er een gecertificeerde tolk beschikbaar is. We onderzoeken ook wat vertaaltechnologie voor ons kan betekenen, en in welke contexten en voor welke talen deze gebruikt kan worden.”

“Sociaal tolken zijn essentieel in complexe hulpverleningsgesprekken waar nuance van groot belang is.”

ONMISBARE TOLKEN

Amir Jafari is sociaal tolk. Hij is geboren in Iran, maar zijn ouders zijn van Afghaanse afkomst. Daarom spreekt hij zowel Farsi als Dari. Op zijn twaalfde kwam hij naar België en leerde hij Nederlands in een OKAN-klas. Na zijn ASO-opleiding, studeerde hij Sociaal Werk. Nadien bracht hij ook de opleiding Sociaal Tolk tot een goed einde en ging hij meteen als zelfstandige tolk aan de slag. “De opleiding kan op verschillende momenten, fysiek of digitaal, omdat we met veel verschillende profielen van tolken werken. Als jong kind ging ik met mijn ouders mee naar Kind en Gezin, naar de dokter, naar de gynaecoloog om te vertalen. Dat is eigenlijk geen goeie

zaak. Je bent te jong om alles te regelen voor je hele familie, je hebt niet de juiste woordenschat voor al die zaken, én je bent emotioneel betrokken. Dat is niet ideaal en laat sporen na in je jeugd. Wat ik in mijn opleiding heb geleerd, is onmisbaar om goed te kunnen tolken. Gecertificeerde tolken zijn discreet, objectief en neutraal. Dat is essentieel om te werken met mensen in precare situaties.”

SLEUTEL TOT DE OPLOSSING

Wat vindt Amir leuk aan de job? “Ik rij heel Vlaanderen rond, mijn dag gaat goed vooruit. Ondertussen kom ik landgenoten tegen die vastzitten bij het CLB of op school. Ik ben dan als tolk soms de sleutel tot een oplossing. Ik zou ook sociaal werk kunnen gaan doen, maar ik heb het gevoel dat ik als sociaal tolk soms nog meer kan bijdragen aan de samenleving. Soms tolk ik in moeilijke situaties. Ik druk mensen dan op het hart dat het bij mij het ene oor in en het andere uit gaat. Af en toe moet ik ook slecht nieuws doorgeven: bijvoorbeeld aan een zwangere vrouw vertellen dat haar baby overleden is in de buik. Je zou dan willen troosten. Ik vertaal dan wel met gevoel voor de cultuur. Ik herhaal dan de woorden van de arts, en voeg er ‘sterkte’ aan toe. In onze rijke moedertaal hoort dat erbij. Je kan soms respect tonen in één of twee woorden.”

“Soms zijn het zware gesprekken”, weet ook Sam. “Als tolk kan je dat even meedragen. We proberen er dan ook te zijn voor hen als ze hun hart willen luchten of willen overleggen hoe ze bepaalde situaties kunnen aanpakken. In de toekomst willen we vaker overleg of interviews onder tolken organiseren. Ook dat is geen luxe, maar een noodzaak.”

» www.integratie-inburgering.be/stv



DOSSIER VERKEERSSLACHTOFFERS

Na een verkeersongeval zijn er heel wat organisaties die slachtoffers, veroorzakers en hun omgeving weer op weg helpen. Rondpunt vzw is een bondgenoot voor alle betrokkenen. De vzw's Ouders van Verongelukte Kinderen, Over-Hoop, Even Zeer, Getuigen Onderweg en de diensten Slachtofferhulp van de CAW's staan klaar met een luisterend oor en informatie. Moderator vzw zorgt voor herstel tussen slachtoffers en veroorzakers.

Hulpverleners en lotgenoten staan mensen bij na verkeersongeval

“NAAST DE EMOTIONELE SCHOKGOLF WORD JE OVERSPOELD MET PRAKTISCHE VRAGEN”

Na een verkeersongeval zitten betrokkenen met een hoofd vol vragen. Ze krijgen antwoorden en ondersteuning bij zowel professionele hulpverleners als lotgenotengroepen, vertellen Annemie Hemelaers (vzw Ouders van Verongelukte Kinderen) en Arnoud Sneijers (vzw Rondpunt).

Tekst Stefanie Van den Broeck | Bob Van Mol

Op 7 december 2001 werd er bij **Annemie Hemelaers** aangebeld, met het slechtste nieuws dat een ouder kan krijgen: haar dochter was aangereden door een bestuurder die het rode licht had genegeerd. “De MUG kwam nog ter plaatse, maar geen hulp kon nog baten, ze is vrijwel meteen overleden. Naast de emotionele schokgolf word je overspoeld met praktische vragen. Ik zal nooit vergeten dat we nog voor de begrafenis al telefoon kregen van de verzekeraar: of we alles in der minne konden regelen? Kun je je zoiets voorstellen?!”

“Gelukkig was mijn zus er in die eerste periode om alle telefoons op te nemen, en hadden we ook een advocaat ingeschakeld”, herinnert ze zich. “Veel mensen – ook vandaag – krijgen veel te snel een ‘minnelijke schikking’ onder de neus geschoven en tekenen die maar, met alle gevolgen



van dien. We werden gelukkig heel goed omringd en vonden online ook goed onze weg naar hulp. Maar dat is niet voor iedereen zo. Daarom is het zo belangrijk dat sleutelfiguren – de huisarts, de medewerkers op de spoedafdeling, de politie – snel doorverwijzen naar organisaties die betrokkenen verder kunnen helpen.”

ADMINISTRATIEF KLUWEN

Alle betrokkenen die na een verkeersongeval met vragen zitten, kunnen terecht bij vzw Rondpunt, vertelt coördinator **Arnoud Snejers**. “70 tot 80% van de vragen gaan over verzekeringen en juridische kwesties. Daarvoor hebben we een gespecialiseerde stafmedewerker in huis. Mensen komen terecht in een administratief kluwen van procedures, vakjargon en cijfertjes. Verzekeringsmaatschappijen volgen hun eigen logica en proberen de schadevergoedingen zo laag mogelijk te houden. Maar slachtoffers krijgen het gevoel dat ze als David moeten strijden tegen Goliath. Zo’n strijd kan erg lang aanslepen. Slachtoffers voelen zich vaak niet erkend en moeten zich telkens weer verantwoorden, waardoor secundaire victimisatie optreedt: ze worden opnieuw slachtoffer. We zien de voorbije jaren positieve evoluties, maar het kan nog beter. Zeker als het op communicatie aankomt. Daarin zijn respect, empathie en transparantie ontzettend belangrijk.”

“Respect, empathie en transparantie zijn ontzettend belangrijk in de communicatie na een ongeval.”

Mensen kloppen ook bij vzw Rondpunt aan met psychosociale vragen, rond emotionele verwerking. “Ze weten niet altijd bij wie ze terecht kunnen. Wij luisteren naar hun verhaal en proberen hen dan zo goed mogelijk door te verwijzen. Lotgenotengroepen

zijn daarbij belangrijke partners, voor slachtoffers en hun familie, maar zeker ook voor veroorzakers: hun psychische leed mogen we zeker niet onderschatten. Zij kunnen terecht bij de lotgenotengroep vzw Even Zeer, maar ook bij vzw Moderator, dat zich toelegt op herstelbemiddeling voor slachtoffers en veroorzakers.”

LOTGENOTEN ZIJN EXPERTS

Een andere lotgenotengroep is vzw Ouders van Verongelukte Kinderen. Annemie Hemelaers nam vrij snel na de dood van haar dochter deel aan een van hun lotgenotengroepen en maakt nu deel uit van het bestuur. “Mijn psychiater had nochtans gezegd dat ik vooral niet naar een lotgenotengroep mocht gaan, omdat dit mijn verdriet nog zou versterken. Gelukkig heb ik niet naar hem geluisterd. (*glimlacht*) Ik heb geleerd dat lotgenoten experts zijn. Onze kennis en aanpak is een perfecte aanvulling op die van professionele hulpverleners. Onze praatgroepen en lotgenotenweekends worden trouwens ook begeleid en ondersteund door een rouwtherapeut. Maar wij, lotgenoten, verstaan mekaar zonder één woord te zeggen. Onze emotionele nood is voor elk van ons verschillend van moment tot moment. Rouwen is iets zeer persoonlijks. Dat besef helpt ons om elkaar te ondersteunen en te begrijpen.”

Naast de directe betrokkenen zitten ook hulpverleners vaak met vragen. Hoe kunnen ze hun cliënt na een verkeersongeval het beste helpen? Ook zij kunnen bij



ARNOUD SNEIJERS,
COÖRDINATOR VZW RONDPUNT:

“Alle organisaties moeten beter samenwerken, zodat we verkeersslachtoffers nog beter kunnen helpen.”

vzw Rondpunt terecht, vertelt Snejers. “Ze kunnen uiteraard een beroep doen op onze expertise. Maar we werken ook proactief. We hebben vormingen uitgewerkt voor verschillende beroepsgroepen, zoals verzekeraars en interventiediensten. Daar hameren we vooral op communicatie en hoe je dat empathisch en respectvol kunt aanpakken.” Ook vzw Ouders van Verongelukte Kinderen geven vormingen aan professionals. “We hebben bijvoorbeeld al opleidingen gegeven aan slechtnieuwsmelders en begrafenisondernemers. Ook zo kunnen we onze ervaringsdeskundigheid goed inzetten.”

PRAKTISCHE GIDS

Er is veel hulp voor wie een verkeersongeval meemaakt, maar het landschap is erg versnipperd en weinig bekend. “Onze ambitie is dat betrokkenen zo snel mogelijk weten waar ze met welke vragen terecht kunnen”, legt Snejers uit. “Met vzw Rondpunt hebben we in 2017 een praktische gids gemaakt, *Als het verkeer je raakt*, die nu een update krijgt en ook online geraadpleegd kan worden. We streven ernaar dat alle betrokken organisaties – politie, parket, slachtofferhulp, revalidatiecentra, spoeddiensten en lotgenotengroepen – nog beter leren samenwerken. Op die manier kunnen we verkeersslachtoffers beter helpen en een krachtigere stem geven. Ieder jaar zijn er tienduizenden mensen betrokken bij een verkeersongeval, een groep die zeker niet in de kou mag blijven staan.”

» www.rondpunt.be - www.ovk.be

Hulp na een ongeval is een langetermijnverhaal

“WE MOETEN SLACHTOFFERS TIJDENS HUN HELE TRAJECT BIJSTAAN, NIET ENKEL IN HET BEGIN”



Na een verkeersongeval is het cruciaal dat slachtoffers correct worden bejegend en geholpen. In dit vaak lange traject kunnen professionele hulpverleners en lotgenoten een rol spelen, vertellen Koen Dens-Schryvers (Dienst Slachtofferhulp CAW Boom Mechelen Lier) en Sabine Cocquyt (vzw Over-Hoop).

Tekst Stefanie Van den Broeck | Bob Van Mol

Het is intussen 34 jaar geleden dat **Sabine Cocquyt** haar beide ouders verloor in een zwaar verkeersongeval. “Zij overleden binnen het uur na het ongeval. In de auto zaten ook drie van hun kleinkinderen, onder wie mijn oudste zoon Dries. Hij was toen negen jaar oud en verkeerde in levensgevaar. Hij heeft lange tijd in coma gelegen en liep een niet-aangeboren hersenletsel op. Ook de andere kinderen raakten gewond. Dat was een totale catastrofe voor drie gezinnen.” Van slachtofferhulp was destijds nog geen sprake, vertelt Sabine. “De twee jonge rijkswachters die het slechte nieuws bij ons thuis kwamen melden, deden dat vrij goed. Al maakten ze wel een grote fout door te suggereren dat mijn vader schuldig was aan de feiten. Nadien werd dat rechtgezet – het was de schuld van de

dronken veroorzaker – maar zoiets blijft bij ‘de goegemeente’ helaas lang hangen.”

Op de dienst intensieve zorgen voelde Cocquyt zich wel goed opgevangen. “Ook de huisarts heeft ons vanaf het allereerste moment zeer goed bijgestaan. Veel lotgenoten zullen zich herkennen in het feit dat zo’n zwaar ongeval samengevat kan worden in twee woorden: bang afwachten. Doorheen dat hele traject kan de huisarts een cruciale rol spelen.” Empathie en nuance staan centraal, benadrukt ze. “Er zijn geen voorschriften, omdat je met mensen werkt. Je moet dus rekening houden met hun individuele noden en zorgen. Daarbij mag je ook de broers en zussen in het gezin zeker niet uit het oog verliezen. De persoonlijke noden verschuiven uiteraard tijdens het traject.

Zeker ‘scharnierzakten’ vragen extra aandacht: ontslag uit het ziekenhuis, terugkeer naar school of afstuderen. Het is een langetermijnverhaal, een traject waarbij je mensen niet mag loslaten.”

BINNEN DE 48 UUR

Na een verkeersongeval hebben betrokkenen recht op slachtofferhulp. Al bestaan daar wel wat misverstanden over, vertelt **Koen Dens-Schryvers**, die op het CAW van Boom Mechelen Lier bij de dienst Slachtofferhulp werkt. “In de media hoor je vaak ‘dat slachtofferhulp meteen ter plaatse kwam’. Dat kan niet. De politie komt ter plaatse, met mensen van slachtofferbejegening. Zij leggen de eerste contacten met de betrokkenen en leggen uit wat slachtofferhulp voor hen



KOEN DENS-SCHRYVERS,
CAW BOOM MECHELEN LIER:

“De brede bevolking weet amper waar je terechtkunt na een verkeersongeval, terwijl het iedereen kan overkomen.”

kan betekenen. Als de betrokkenen het goed vinden, worden wij op de hoogte gesteld en contacteren we die mensen binnen de twee werkdagen. Er is dus een nauwe samenwerking met de politie, maar ook met de dienst slachtofferonthaal van het justitiehuis. We werken proactief en aanklappend om slachtoffers te bereiken. Slachtoffers zijn geen hulpvragers, dus soms vraagt het wat extra moeite om hen te bereiken en het gesprek aan te gaan over onze meerwaarde.”

“Scharnierzakmomenten, zoals het ontslag uit het ziekenhuis, vragen extra aandacht.”

Bij verkeersongevallen is de dienst Slachtofferhulp er voor alle betrokkenen: slachtoffers, veroorzakers, getuigen, naast- en nabestaanden. Er wordt gewerkt in vier domeinen, legt Dens-Schryvers uit. “In eerste instantie bieden we psychologische opvang en emotionele ondersteuning. Dat is geen therapeutisch traject, maar we vangen mensen op vanuit een empathische grondhouding.

De tweede pijler is juridisch. We werken samen met de dienst slachtofferonthaal van het parket en er wordt aan rechten-verkenning gedaan. Praktische hulp bij verzekeringen en medische kwesties is een derde luik – bij verkeersongevallen zeer belangrijk. De vierde pijler behelst de doorverwijzing naar externe partners. Dat zijn bijvoorbeeld vzw Moderator en vzw Rondpunt. Maar uiteraard ook de verschillende lotgenotengroepen.”

BUDDYWERKING

Een van die lotgenotengroepen, vzw Over-Hoop, werd in 2008 opgericht door Sabine Cocquyt. “Ik heb toen een gelijknamig boek over mijn verhaal geschreven en stelde vast dat er voor onze doelgroep – jonge verkeersslachtoffers en hun naasten – geen lotgenotenwerking was. Sindsdien hebben we veel mensen bij elkaar gebracht en gemerkt hoe waardevol het contact met lotgenoten kan zijn voor slachtoffers, omdat er zoveel herkenning en erkenning is. Vandaag hebben we een buddywerking. Wie er nood aan heeft, kan ons contacteren en wordt gekoppeld aan een lotgenoot, die een coachende rol opneemt. Die kan helpen met de

emotionele verwerking, maar ook met praktische kwesties. Mensen kunnen ook altijd bij ons terecht. Soms komen ze pas jaren na de feiten. Vlak na een ongeval voelen slachtoffers zich vaak goed geborgen in de ‘cocon’ van het ziekenhuis of het revalidatiecentrum, maar de terugkeer naar de realiteit kan heel hard zijn. We mogen hen zeker niet loslaten.”

Dat beaamt Dens-Schryvers. “Ook bij slachtofferhulp blijven mensen jaren later nog welkom. We nemen ook zelf opnieuw contact op als we op de hoogte zijn van cruciale momenten, zoals ontslag uit het ziekenhuis of het begin van een rechtszaak. Dat wordt erg op prijs gesteld. We merken dat betrokkenen veel hebben aan onze ondersteuning. Veel mensen reageren ook verbaasd. Ze wisten vooraf niet dat we zoveel voor hen konden betekenen. Dat legt meteen onze grootste uitdaging bloot: naamsbekendheid. De brede bevolking weet amper waar je terechtkunt na een verkeersongeval, terwijl het iedereen kan overkomen.”

» www.caw.be | 0800/13500

» www.over-hoop.be

Moderator vzw laat slachtoffers en veroorzakers in gesprek gaan

“TIJDENS EEN BEMIDDELINGSGESPREK VOEL JE VAAK DE SFEER KANTELEN: DAT IS BIJNA MAGISCH”

Bij verkeersongevallen staan slachtoffers en veroorzakers vaak lijnrecht tegenover elkaar, maar herstelbemiddeling kan helend werken. “De partijen groeien gaandeweg naar elkaar toe en het eindigt soms zelfs met een omhelzing”, vertelt Ingrid Marit van Moderator vzw.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Bob Van Mol

Wat doet Moderator vzw precies?

Ingrid Marit, “Moderator vzw: “Wij organiseren bemiddeling tussen mensen die betrokken zijn bij strafbare feiten, waaronder verkeersongevallen. We proberen de verschillende partijen met elkaar in gesprek te laten gaan. Dat gebeurt altijd vrijwillig en vertrouwelijk. Het werkt pas als mensen vrijuit kunnen spreken. Als mensen druk voelen van buitenaf, krijg je nooit een eerlijk gesprek. Bemiddeling is trouwens mogelijk in elke fase: meteen na het misdrijf, tijdens het gerechtelijk onderzoek of pas na de uitspraak.”

Hoe verloopt zo’n bemiddeling concreet?

“Er zijn allerlei instanties die betrokkenen bij een ongeval naar ons kunnen doorverwijzen. Het parket, de politie, slachtofferhulp, vzw Rondpunt of lotgenotengroepen. Soms komen betrokkenen

op eigen initiatief naar ons. Wanneer iemand zich aanmeldt, leggen we eerst uit wat bemiddeling is en bekijken we wat we voor die persoon kunnen betekenen. Als zij graag verder willen, contacteren we eerst de andere partij, om te bekijken of die ook openstaat voor bemiddeling. Zo ja, dan kunnen we van start gaan. Eerst organiseren we gesprekken met de partijen apart. Als ze beiden nood hebben aan een rechtstreeks gesprek met de andere partij, organiseren we dat. We bereiden zo’n gesprek wel eerst grondig voor met de beide partijen en begeleiden het ook.”

Zo’n gesprek gaat er vast erg emotioneel aan toe.

“Absoluut. Sommige slachtoffers zijn heel boos. Ze willen precies weten hoe het ongeval verlopen is. De veroorzaker is vaak de laatste die hun geliefde in leven heeft gezien. Anderen willen

“Mensen komen met lood in de schoenen en knikkende knieën naar zo’n gesprek. Maar nadien overheerst de opluchting.”

net aan de veroorzaker laten weten dat ze niet boos zijn, dat ze begrijpen dat er geen kwaad opzet in het spel was. En veroorzakers kampen op hun beurt vaak met zware schuldgevoelens, ook al hebben ze het niet opzettelijk gedaan. Alle emoties mogen er zijn, maar we verwachten wel dat de partijen respectvol met elkaar omgaan en openstaan voor elkaars verhaal. Doordat we alles goed voorbereiden, lukt dat meestal wel. Veel mensen voelen zich onzeker



IINGRID MARIT, MODERATOR VZW:

“Ons uitgangspunt bij bemiddeling is dat we altijd streven naar een win-winsituatie voor beide partijen.”

en dat proberen we te beperken door alle details vooraf te bespreken. Wie is eerst aanwezig? Welk lokaal is geschikt? Wie komt eerst aan het woord? Over welke thema's willen beide partijen het wel of niet hebben? Welke angsten en bezorgdheden zijn er?”

Biedt herstelbemiddeling ook een grote meerwaarde voor veroorzakers?

“Zeker. Veroorzakers vragen zelfs net iets vaker bemiddeling aan dan slachtoffers. Zij kampen vaak met enorme schuldgevoelens. En ze blijven er in veel gevallen alleen mee achter. Slachtoffers kunnen meestal rekenen op meer ondersteuning, maar veroorzakers voelen zich soms een beetje aan hun lot overgelaten. Dan kan het veel deugd doen om je slachtoffer te horen zeggen dat hij jou niets meer kwalijk neemt en beseft dat jij ook lijdt.”

“Ons uitgangspunt bij bemiddeling is dat we altijd streven naar een win-winsituatie voor beide partijen. Die gelijkwaardigheid is cruciaal. Bij verkeersongevallen is er – anders dan bij moord of verkrachting – doorgaans wel een grote herkenbaarheid. Iedereen neemt deel aan het verkeer, iedereen kent wel iemand die betrokken was bij een verkeersongeval. Daardoor ontstaat er makkelijker wederzijds begrip. Veel

slachtoffers beseffen dat zij ook in de andere positie hadden kunnen zitten.”

“Maar de drempel voor betrokkenen om in gesprek te gaan blijft vaak groot. Mensen komen met lood in de schoenen en knikkende knieën naar zo'n gesprek. Nadien overheerst de opluchting. In het begin is de sfeer vaak heel gespannen en emotioneel, maar hoe verder het gesprek vordert, hoe meer mensen een ander beeld krijgen van elkaar. Dan voel je dat de sfeer kantelt. Dat is bijna magisch. Je ziet toenadering en begrip ontstaan, waardoor mensen met een heel ander gevoel naar buiten stappen. Soms omhelzen de beide partijen elkaar zelfs. Dat is ook voor ons, bemiddelaars, heel emotioneel. We zien waartoe mensen in staat zijn, hoe krachtig zo'n gesprek kan zijn.”

Wat als een van de partijen niet in gesprek wil gaan?

“Dan bekijken we of er eventueel op andere manieren informatie kan worden uitgewisseld. Er zijn slachtoffers die een hele lijst met vragen hebben voor de veroorzaker, die dan per brief beantwoord kunnen worden. Maar er zijn ook slachtoffers die niet in gesprek willen gaan, omdat ze geen 'gezicht' op de veroorzaker willen plakken. Terwijl anderen

dat net wél willen. We zullen niemand verplichten om in gesprek te gaan, maar we proberen hen wel te motiveren, omdat we zelf al hebben ervaren hoe helend het effect hiervan kan zijn.”

“In het verleden hebben we met ons project Samenspraak ook rond deze nood gewerkt. Daarvoor brachten we veroorzakers en slachtoffers van gelijkaardige strafbare feiten – onder andere verkeersongevallen – samen, met daarnaast ook enkele burgers. Onder leiding van bemiddelaars gingen zij met elkaar in gesprek, rond verschillende thema's. Voor de deelnemers bleek dat heel helpend, ook al konden ze niet met hun 'eigen' veroorzaker of slachtoffer praten. Maar door een gebrek aan structurele middelen zit dit niet in ons reguliere aanbod.”

» Betrokkenen kunnen zelf contact opnemen met Moderator vzw om een bemiddeling aan te vragen: www.moderator.be.

» Niet alleen slachtoffers, maar ook veroorzakers van een verkeersongeval kunnen terecht bij een lotgenotenvereniging. Maak kennis met Even Zeer vzw op weliswaar.be/evenzeer



Lennert getuigt voor Getuigen Onderweg

“IK PROBEER HET NEGATIEVE OM TE PLOOIEN TOT IETS POSITIEFS”

Op zijn veertiende werd Lennert Motmans (32) aangereden door een auto. Hij raakte verlamd aan zijn onderlichaam en liep een hersenletsel op. Maar zijn levenslust en gevoel voor humor werden alleen groter. “Alles kan nog. Soms op een andere manier, maar het kan.”

Tekst Stefanie Van den Broeck | Bob Van Mol

In februari 2007 fietste **Lennert Motmans** – Lenny voor de vrienden – langs een drukke baan in Houthalen. Hij wilde oversteken en wachtte tot een auto voorbijgereden was. Maar hij zag niet dat er nog een tweede volgde, en werd aangereden. Maandenlang lag hij in coma en nadien volgde een intensieve revalidatie. Intussen zijn we 17 jaar verder en is hij levenslustiger dan ooit. “Uiteraard zijn er wel eens dagen waarop niets meezit en ik maar een kort lontje heb. Maar heeft niet elke mens dat? Voor zover ik me kan herinneren, ben ik altijd een positieve mens geweest. Ik heet dan ook Lennert, dat betekent ‘leeuwenhart’. Wel, mijn leeuw is altijd blijven brullen.”

Door zijn hersenletsel praat Lennert trager dan de gemiddelde mens – “eigenlijk praat ik als een echte Limburger” – maar zijn boodschap is helder. “Alles kan nog, als je maar wilt. Soms op een andere manier, maar het kan. Ik geef regelmatig getuigenissen in scholen, via Getuigen Onderweg. Zij leggen de focus vooral op

verkeersveiligheid en onder andere de gevaren van dronken rijden. Compleet terecht natuurlijk, maar ik wil vooral tonen dat als er toch iets misloopt, het leven niet voorbij hoeft te zijn. Het kan zelfs nog mooier worden, zolang je er maar voor wilt gaan.”

DANCE-FESTIVAL

Lennert leidt dan ook een erg actief leven. Op weekdays heeft hij altijd minstens één sessie kinesithérapie, logopedie of ergotherapie. Daarnaast vind je hem vaak in de keuken om iets te bakken, of in zijn moestuin. “Maar ik probeer vooral zoveel mogelijk onder de mensen te komen. Mijn zus heeft twee kindjes en ik vind het heerlijk om met hen bezig te zijn. Daarnaast ben ik gek op festivals, zomerbars en etentjes. Dit voorjaar ben ik naar Extrema Outdoor gegaan, een van de grootste dance-festivals in ons land. De verwondering in de blikken van andere festivalgangers is goud waard. Ze kunnen bijna niet geloven dat iemand in een rolstoel naar zo’n festival komt.

Maar alles lukt, zolang je maar wil. Soms neem ik een persoonlijke assistent mee, soms ga ik in mijn eentje. Er zijn altijd wel mensen die me willen helpen.”

“Terwijl jij in een wachtrij moet staan, kan ik altijd blijven zitten.”

Ook humor is bij Lennert nooit ver weg. Wanneer we opmerken hoe mooi het is dat hij zo positief in het leven staat, rijdt hij ostentatief met zijn rolstoel achteruit. “Ik sta niet in het leven, ik zit erin”, glundert hij. “Bij mij loopt alles op wieltjes. Terwijl jij in een wachtrij moet staan, kan ik altijd blijven zitten. (lacht) Ach, ik probeer gewoon te genieten. Een tijdje geleden was ik nog met een vriendin op reis in Tenerife. Op de eerste dag wandelden we langs het strand, en zag ik mensen kajakken. Dat moest en zou ik ook doen, uiteraard. Dus hebben we de volgende dag gekajakt, op de Atlantische oceaan. Dat is pas echt genieten.”

VERKEERSSLACHTOFFERS IN CIJFERS

In 2023 vielen er 270 doden bij verkeersongevallen in het Vlaams Gewest. Dat is een **daling met 4%** in vergelijking met 2022. In vergelijking met 2005 is het aantal verkeersdoden meer dan gehalveerd (-54%).



verkeers-
slachtoffers

Er waren 2.297 **zwaargewonde verkeersslachtoffers** op de wegen in het **Vlaamse Gewest**. In 2005 waren er dat 3.912. Tussen 2005 en 2023 daalde het aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers met 41%. Het aantal lichtgewonden daalde tussen 2005 en 2023 van 36.116 naar 25.283 (-30%).



↓
↓
jonge
twintigers

In 2023 waren de verschillen in het aantal **verkeersdoden naar leeftijd** veel kleiner dan in 2005. In beide jaren lag het aantal verkeersdoden het **hoogst bij jonge twintigers**, maar het verschil met de andere leeftijdsgroepen was veel kleiner in 2023 dan in 2005.



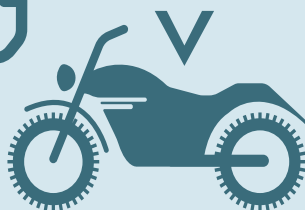
81%
een mannen

Er zijn **meer mannen dan vrouwen bij de verkeersslachtoffers**. In 2023 was **81%** van de verkeersdoden een man, bij de zwaargewonden was dat 66% en bij de lichtgewonden 57%.

-81%



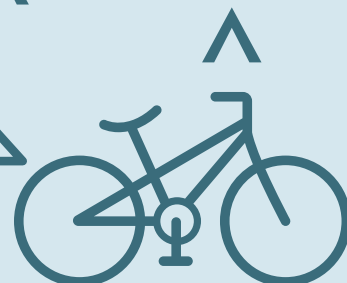
-81%



+48%



+31%



In 2023 zat **33% van de verkeersdoden in een auto**. **Fietzers maakten ook 33% uit van de doden in het verkeer**. **15% van de dodelijke verkeersslachtoffers was voetganger** en **7% zat op een motor**. In vergelijking met 2005 waren er in 2023 veel minder verkeersdoden in auto's en bij motoren (beide -81%). Enkel bij de fietsers is er sprake van een toename van het aantal verkeersdoden tussen 2005 en 2023 (+31%). Het aandeel van de kwetsbare weggebruikers (voetgangers en fietsers) in het totaal aantal verkeersdoden steeg daardoor van 19% in 2005 naar 48% in 2023.

Free Clinic: bijna vijftig jaar veelzijdige zorg

EEN GEVARIEERD GEZONDHEIDS- EN WELZIJNS- AANBOD VOOR MENSEN DIE DRUGS GEBRUIKEN

In 2026 viert de Free Clinic haar 50-jarig jubileum. De organisatie heeft zich in die jaren ontwikkeld tot een onmisbare pijler in de zorg voor mensen die drugs gebruiken. Bij de start in de jaren '70 legde de Free Clinic een focus op relatieproblemen en seksuele gezondheid. Intussen is het een veelzijdige voorziening geworden die zich richt op verslavingsproblematiek en schadebeperking.

Tekst Astrid De Vos | Foto Bob Van Mol

De verschuiving van de focus naar drugsgebruik en verslavingsproblematiek begon in de jaren '80. De Free Clinic kiest radicaal voor een schadebeperkende benadering, ook wel bekend als 'harm reduction'. Directeur **Tino Ruyters** legt uit: "Onze primaire doelstelling is niet om mensen zo snel mogelijk naar afkicken of ontwenning te leiden, tenzij ze daar zelf om vragen. We kiezen voor een schadebeperkende benadering. We merken dat veel cliënten moeite hebben met het bereiken van een volledig drugsvrij leven, maar wel hulp nodig hebben. Ons doel is om juist deze groep, die vaak kampt met chronische en langdurige problematiek en veel ervaring heeft met de hulpverlening, een plaats te bieden waar ze wel terechtkunnen. De hulpvraag is daarbij steeds het leidende motief van onze dienstverlening, gericht op herstel."

Laagdrempeligheid is altijd belangrijk gebleven. "Iedereen kan gratis – en in bepaalde deelwerkingen ook anoniem – bij ons terecht. We nemen elke hulpvraag serieus", benadrukt Ruyters. "We merken dat de medische consultaties bij de dokter die we aanbieden drempelverlagend werken."

DIVERSE DEELWERKINGEN EN INITIATIEVEN

De verschillende deelwerkingen hebben elk hun eigen opdracht. Het medisch-sociaal opvangcentrum (MSOC) in Antwerpen biedt psychosociale en medische hulp, inclusief substitutietherapie voor heroïnegebruikers, zoals methadon. "Daarnaast bieden we ook psychologische ondersteuning om de onderliggende oorzaken van druggebruik aan te pakken, en sociale

ondersteuning gericht op het verbeteren van levensomstandigheden zoals huisvesting en werk. Zo willen we schadelijke effecten van druggebruik verminderen, de levenskwaliteit van de gebruiker verhogen en bijdragen aan de maatschappelijke re-integratie", vertelt Ruyters. Het MSOC heeft een antenne in Boom, een vrouwenwerking (PROject) in een huiselijke sfeer, en Goia, een project gericht op ouderschap en drugsgebruik. Voor jongeren is er Plug-INN, een aparte werking voor 16- tot 23-jarigen.

SAMENWERKING EN BEREIK

De Free Clinic werkt nauw samen met het CAW, OCMW's, ziekenhuizen en andere zorgverleners in Antwerpen. Bij het Adviespunt Verslaving kunnen mensen terecht met vragen over middelengebruik.

Dit adviespunt, een samenwerking met drie andere verslavingszorgcentra (Adic, Ambulant Centrum De Sleutel en Vagga Verslavingszorg) in Antwerpen, zorgt ervoor dat elke vraag rond middelengebruik op de juiste plek terechtkomt. Ook hulpvragen uit de context kunnen daar terecht. De doelgroep vindt meestal zelf de weg naar de voorzieningen van Free Clinic, vaak via mond-tot-mondreclame. “Dit toont de vertrouwdheid die onze organisatie door de jaren heen heeft opgebouwd. Ook doorverwijzers vinden vlot de weg”, voegt Ruyters toe.

PREVENTIE

Het initiatief Spuitenruil bij Free Clinic richt zich op het beperken van schade door druggebruik bij injecterende en andere gebruikers. Ruyters legt uit: “Spuitenruil werkt anoniem en biedt gratis materialen zoals spuiten, naalden, steriel water en naaldcontainers. Het doel is om gezondheidsrisico's zoals HIV, hepatitis en een overdosis te verminderen. Bovendien krijgen gebruikers informatie over sociale voorzieningen, het voorkomen van prikongevallen en

andere gezondheidsinformatie.” Dit programma is onderdeel van de bredere inzet van Free Clinic op het gebied van gezondheidszorg en preventie, waarbij ook speciale aandacht is voor hepatitis C. Ruyters benadrukt: “Met ons C-Buddy project richten we ons op behandeling, begeleiding en preventie van hepatitis C bij mensen die drugs gebruiken. We screenen mensen en verwijzen hen door naar behandeling in samenwerking met het Cadix-ziekenhuis in Antwerpen.” Dit project ondersteunt de doelstelling van de Wereldgezondheidsorganisatie om hepatitis C op termijn te elimineren.

SOCIALE ACTIVERING

Via het aanbod van activeringscentrum De Nomaad biedt Free Clinic mensen de kans om hun tijd waardevol in te vullen met activiteiten als koken, sport en vrijwilligerswerk (Buro Aktief). Dit helpt hen een alternatief te vinden voor de tijd die vrijkomt zodra druggebruik niet meer de hoofdfocus is.

Free Clinic zorgt ook voor dagopvang van dak- en thuislozen, waaronder ook vaak

mensen met middelengebruik. “In de coronatijd startte De Revue met dagopvang te bieden voor deze groep. Na jaren in een tent, gebeurt de opvang sinds eind 2023 in een nieuw gebouw. Mensen vinden er een opvangplek en een tas koffie of soep, maar ook hier zetten we in op sociale activering. Elke dag opnieuw, ook als het vandaag niet lukte”, vertelt Ruyters.

WELZIJNSANTWOORDEN OP OVERLASTVRAGEN

Met de welzijnsgerichte aanpak zorgt Free Clinic voor minder druggerelateerde overlast in de samenleving. “We weten dat onze doelgroep soms maatschappelijke druk veroorzaakt, door de overlast en criminaliteit gerelateerd aan drugsgebruik. Dit kan soms leiden tot een negatieve perceptie van Free Clinic, alsof wij deel van het probleem zouden zijn. We beschouwen onszelf echter – en we hopen dat anderen dat ook doen – als een cruciaal onderdeel in de aanpak van samenlevingsproblemen en essentieel deel van de oplossing. We helpen mensen op weg naar herstel.”

TINO RUYTERS, DIRECTEUR FREE CLINIC:

“We kiezen voor een schadebeperkende benadering omdat we merken dat veel cliënten moeite hebben met het bereiken van een volledig drugsvrij leven, maar wel significante hulp nodig hebben.”



De juiste mens op de juiste plaats

SKILLS BEYOND BORDERS MATCHT KNELPUNTBEROEPEN MET ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS

Wie om welke reden dan ook zijn thuisland moet verlaten, moet vaak heel wat achterlaten. Competenties en skills neem je echter altijd en overal met je mee. Nieuwkomers vinden in ons land vaak moeilijk een job, terwijl veel plekken in de zorg met man en macht zoeken naar geschikt personeel. Het project Skills Beyond Borders probeert aan die mismatch iets te verhelpen.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Bob Van Mol

De Kleine Vos in Borgerhout ondersteunt gezinnen met kinderen tussen nul en twaalf jaar. Het centrum biedt kinderopvang, residentiële begeleiding, contextbegeleiding en schoolondersteuning aan. “In onze crèche merkten we tijdens een sollicitatie dat er eigenlijk een betere kandidaat was die niet was weerhouden omdat de taal als onvoldoende werd ingeschat. Achteraf bleek het echt de betere kandidaat te zijn. Ze hebben dan teruggebeld, en die persoon is alsnog gestart. Dat idee leidde tot het project Skills Beyond Borders”, legt projectmedewerker **Morien Smets** uit. “In de leefgroepen in de jeugdhulp zien we dat individueel begeleider een knelpuntberoep is. We krijgen die vacatures heel moeilijk ingevuld. Daarnaast heb je een grote groep anderstalige nieuwkomers die met hun skills en handvatten naar hier komen en vaak niet de kans krijgen om die kwaliteiten in te zetten. Met dit project maken we

de match tussen dat knelpuntberoep en de doelgroep anderstalige nieuwkomers. Met de steun van de provincie Antwerpen konden we hier werk van maken.”

“We hopen met Skills Beyond Borders ook andere jeugdhulporganisaties warm te maken voor werkpleklers voor anderstalige nieuwkomers”

“We bieden werkpleklers aan in functie van vacatures die moeten worden ingevuld”, gaat Morien verder. “We proberen

ons wervingsbeleid zo te optimaliseren dat het toegankelijk is voor iedereen. Wij richten ons met Skills Beyond Borders echt op de doelgroep anderstalige nieuwkomers met een specifiek profiel: mensen die een opleiding in een soortgelijke sector in hun land van herkomst hebben genoten of daar ervaring hebben. Dat is vaak de drempel voor mensen die nieuw zijn in ons land. Ze hebben wel een diploma verpleegkunde, arts of verzorgende, maar ze mogen hier niet werken omdat het diploma niet erkend is.”

DIPLOMA NIET VEREIST

“In de crèche is er een diploma vereist, maar in de leefgroep van de oudere kinderen niet”, legt Morien uit. “Vroeger kozen we altijd mensen met een specifiek diploma voor de job van leefgroepbegeleider, maar nu is er ook de nieuwe stroom die zich meer



KHOLOUD, LEEFGROEPBEGELEIDER:

“Ik heb thuis ook vijf kinderen, dus ik was niet onder de indruk van de drukte van de twaalf kinderen in de leefgroep.”

in België. Het project van De Kleine Vos gaf mij een kans.”

“De eerste dagen was ik wat zenuwachtig omdat iedereen Nederlands sprak”, geeft Kholoud toe. “Maar de collega’s waren vriendelijk en stelden veel vragen over Palestina. Dat zorgde ervoor dat ik me welkom voelde. Ik leerde snel hoe het leven in een leefgroep eraan toe gaat. We helpen bij het opstaan en het aankleden, het ontbijt, het tandenpoetsen, en we brengen de kinderen naar school. Hetzelfde als thuis. We bieden de kinderen in de leefgroep structuur in hun dag.”

“Kholoud had in Palestina veel ervaring met werken met kinderen, daarom hebben we haar aangeworven”, aldus Morien. “In de leefgroep nemen we haar helemaal mee in de pedagogische visie die we hier hebben. Zo leerde ze al methodieken als geweldloos verzet, nieuwe autoriteit en traumasensitief opvoeden, en het belang van de eerste 1.000 dagen.” “Ik heb zelf vijf kinderen, dus ik ben de drukte gewend”, vult Kholoud lachend aan. “Ze was inderdaad als één van de weinige leefgroepbegeleiders niet onder de indruk van het aantal kinderen”, bevestigt Morien. “We hopen dat we Kholoud binnenkort een vast contract kunnen bieden. Anders helpen we haar een andere job te vinden, en geven we haar een goede referentiebrief mee. We willen dat andere instanties in de jeugdhulp ook geïnspireerd raken door ons project. Daarom organiseren we volgend jaar een studiedag om onze ervaringen te delen.”

» www.dekleinevos.be

richt op de competenties die mensen te bieden hebben. I-Diverso en Atlas zetten hun expertise mee in om het project vorm te geven. Atlas heeft het taalniveau beschreven dat nodig is: je moet niveau 2.2 Nederlands gevolgd hebben om te kunnen starten. We zien dat iedereen snel groeit in de dagelijkse werking. Als je erin gegooid wordt, komt het vanzelf.”

“In het begin was het moeilijk om mensen te vinden”, geeft Morien toe. “Maar vanaf dat we IBO-contracten aanboden, waarin mensen een stage van drie maanden volgen met veel ondersteuning, ging de bal aan het rollen. Na die stageperiode moeten we een contract aanbieden voor dezelfde termijn. Zo komt Kholoud in juli echt in dienst. Zij kwam bij ons terecht via Groep Intro, begeleid door een jobcoach. Het loopt tot nu toe positief. In het begin vroegen de collega’s in de leefgroep zich wel af wat er van hen

verwacht werd, hoe ze moesten helpen opleiden, en of ze ook andere talen moesten spreken. I-Diverso gaf daarom een opleiding rond interculturaliteit en Atlas leerde hen omgaan met anderstalige collega’s. Dat maakte het project mee tot een succes.”

EEN THUIS IN DE LEEFGROEP

Kholoud kwam vijf jaar geleden met haar gezin van Palestina naar België. “Ik begon tijdens corona met onlinelessen Nederlands: niet makkelijk! Ik deed administratief vrijwilligerswerk bij een huisarts in Boom om mijn Nederlands te verbeteren. Daarna volgde ik nog een opleiding bij de VDAB, maar ik vond geen stageplek vanwege mijn hoofddoek. In Palestina heb ik een bachelor in ICT en communicatie gehaald, maar door de taalbarrière was het moeilijk om in deze sector werk te vinden



*Wat zijn de grootste uitdagingen voor de welzijnszorg?
Hoe ziet de toekomst eruit?
Denkers uit binnen- en buitenland leggen hun visie voor.*

Ignaas Devisch over de groeiende zorgvraag

“HOU DE GELUKSVRAAG WEG UIT DE ZORG”

Langer leven en zolang mogelijk gezond blijven. Wie wil dat nu niet? In onze samenleving wordt gezondheid echter een doel op zich. Gezondheid geeft ons leven zin. We denken dat we er recht op hebben, net als op een lang leven. Filosoof Ignaas Devisch wil af van die overdreven verwachtingen.

Tekst Harold Polis | Foto Jan Locus

In *En nog een goede gezondheid!* vat **Ignaas Devisch** samen wat hij de afgelopen jaren over zorg en gezondheid heeft gedacht en geschreven. Devisch is professor medische filosofie en ethiek (UGent). Hij neemt publiek stelling in voor een menselijke zorg. ‘Het leven is één grote investering in onze gezondheid waarvoor we steeds meer de volle verantwoordelijkheid dragen’, schrijft hij.

U kant zich tegen medicalisering. Wat is voor u de grote uitdaging voor de welzijnszorg?

Ignaas Devisch: “We moeten terug naar de kernvraagstukken van de zorg. Hoe het komt dat we met elke voorziening, met elk extra aanbod een grotere vraag genereren? Er komen steeds meer plekken, antennes en meldpunten bij. We denken dat we het aanbod steeds verder moeten uitbreiden. Er zou dan een dag komen waarop we eindelijk kunnen zeggen: nu is alles opgelost! Zo werkt het niet.”

“Wat is de kern van de zorg die door de overheid wordt georganiseerd? Wat doen we zelf in ons eigen leven? En wat gebeurt er in de ruimte tussen het individu en de

staat? Die tussenruimte, de samenleving dus, zijn we een beetje vergeten. De samenleving kon vroeger veel aan en vandaag veel minder. We hebben de gaten proberen op te vullen, bijvoorbeeld met de vermaatschappelijking van de zorg. Maar ook die inspanning heeft beperkingen. We komen op een punt dat mantelzorgers zelf mantelzorg nodig hebben, omdat ze de werkdruk niet meer aankunnen.”

RUIMTE VOOR ECHTE ZORGNODEN

Moeten we dan anders over zorg leren denken?

“Alles begint bij het feit dat we sociale wezens zijn. Dat sociale schuiven we vandaag grotendeels door naar de overheid. Individuen rekenen er steeds meer op dat de overheid hen helpt bij het oplossen van elk klein of groot ongemak. Daardoor zal de vraag alleen maar toenemen. Met het zorgaanbod genereren we de zorgvraag. Damiaan Denys heeft daar interessante dingen over geschreven. Door die groei zullen we ons lichaam en alle bijhorende zorg steeds meer compartimenteren. Voor elk zorgonderdeel hebben

we aparte plekken waar we lichamelijke of mentale problemen onderzoeken en opvolgen.”

“Ik pleit voor een principieel standpunt. Je moet de geluksvraag uit de zorg weg houden. Als je een probleem rond geluk ervaart, dan kan de zorg dat niet oplossen. Dat zijn we vandaag wel volop aan het proberen. We krijgen enkele sessies bij de psycholoog of meer rustdagen na een ingrijpende gebeurtenis, en zo blijven we pappen en natten. Dat houden we niet vol.”

Geluk is dus geen opdracht voor de zorg?

“Ik ben ervan overtuigd dat we er beter van weg blijven. De zorgnoden zijn inderdaad niet afgenomen. Als de zorg ook een oplossing moet bieden voor een gebrek aan zingeving, dan is er geen tijd en geld meer over voor de echte zorgnoden.”

Helpt het niet dat we gezondheid beter kunnen meten?

“Geen enkele screening kan alle risico's vermijden. Ze kan de risico's in kaart brengen. Hoe beter we weten waar we als mens aan toe zijn binnen twintig jaar, hoe groter dat



IGNAAS DEVISCH (UGENT):

“We moeten af van de illusie van controle. We moeten stoppen met denken dat we binnen een vaste termijn fundamentele zorgvragen kunnen oplossen.”

of geluk kan je niet bestellen zoals je een boek bestelt via bol.com.”

Niet alle levensvragen moeten dus bij de welzijnzorger of de dokter terechtkomen?

“Van de moderne mens wordt verwacht dat hij altijd meer doet. We zijn in dat opzicht tot falen gedoemd. We denken dat er toch een eindpunt is, een oplossing. De huisdokter is echter niet getraind om existentiële vragen op te lossen en het individu komt met zijn vragen op de verkeerde plek. Laat staan dat de huisarts tijd zou hebben.”

De eerstelijnszorg krijgt er wel steeds meer taken bij.

“Als individu kan je geen therapie tegen kanker ontwikkelen, kan je niet voor jezelf zorgen als je een zware ziekte hebt. Daar dient de zorg voor. We kunnen onszelf wel afvragen hoe we met ons eigen leven omgaan, hoe we als ouders onze kinderen begeleiden. Op dat punt zegt de overheid iets te snel: wacht even, we hebben daar nog een meldpunt voor. Ik vind dat we meer ruimte moeten houden voor fundamentele vragen.”

» Ignas Devisch, *En nog een goede gezondheid!*, VUBPress, 2023, 94 p. ISBN 9789461175721

» Lees het volledige gesprek met Ignas Devisch op weliswaar.be

de vraagstukken worden. De keerzijde van meer vrijheid is meer verantwoordelijkheid. Mijn keuzes zijn de mijne en daarom word ik ook verantwoordelijk voor de eventuele fouten die het gevolg zijn van die keuzes. We zitten in een maakbaarheidsideaal, terwijl heel veel facetten van ons leven net te maken hebben met lot en toeval. Als mensen er niet in slagen hun problemen op te lossen, dan zijn ze er echter zelf verantwoordelijk voor.”

“Ik zou het interessanter vinden om ervan uit te gaan dat we die kloof niet zullen dichten, maar dat we ermee moeten leren omgaan. We moeten af van de illusie van controle. We moeten stoppen met denken dat we binnen een vaste termijn fundamentele zorgvragen kunnen oplossen.”

HET MANAGEMENT VAN JEZELF

Kunnen we steeds betere zorg nog wel betalen?

“Jammer genoeg worden zorg en gezondheid vaak versmald tot een centenkwestie. Volgens mij is het net die focus op de cijfermatige benadering van zorg die ertoe

leidt dat de zorgvraag blijft toenemen. Iemand op een wachtlijst zal zich terecht afvragen waarom anderen niet op de wachtlijst hoeven.”

“Gezondheid of geluk kan je niet bestellen zoals je een boek bestelt via bol.com.”

“Als je een leven bekijkt van geboorte tot dood, wat is dan de belangrijkste vraag? Is gezondheid een doel op zich? Of is gezondheid een voorwaarde om een zinvol of betekenisvol leven te leiden? Vandaag overheerst het management van jezelf. Je moet ervoor zorgen dat alles goed loopt met je leven. Je krijgt meer verantwoordelijkheid en dus ook meer beloningen als je het goed doet.”

“Geluk of gezondheid kan een gevolg zijn van wat ik doe, beweerde de Griekse filosoof Aristoteles ruim 2.300 jaar geleden. Dit inzicht kan ons nog steeds helpen. Wij denken dat investeren in geluk en gezondheid wel degelijk harde resultaten moet opleveren. Dat is verkeerd. Gezondheid



13:21

Kinderen spelen steeds minder buiten. Kind en Samenleving wil het buitenspelen redden en onderzocht waarover kinderen struikelen. Wat kan er helpen als het om buitenspelen gaat? Zo blijkt de buurt waar je woont veel te bepalen. In een buurt waar spelen vanzelf gaat, is er een gedeelde ankerplek, en een weefsel van speelplekjes dichtbij huis en goede verbindingen in de buurt. Sociale cohesie zorgt voor basisvertrouwen, maar spelen concurreert qua tijd en ruimte vaak ook met andere (georganiseerde) vrijetijdsbestedingen. Kinderen hebben nood aan letterlijke en figuurlijke speelruimte en speeltijd, die niet altijd vooraf ingevuld of gestructureerd is. Op die manier kunnen ze zelf hun vrijheid en verantwoordelijkheid nemen.

>> Meer lezen over het onderzoek? Kijk op k-s.be





“De ene avond sta ik te dansen op een festival, de ochtend erna zit ik op de speelmat. Een gezin met jonge kindjes is heftig, maar ook leuk.”

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Stephan Vanfleteren

Jolien Roets is presentatrice bij Qmusic en klinkt veel mensen bekend in de oren als VTM-stem. Daarnaast is ze ook jonge mama van twee. Dat maakt haar geknipt als ambassadeur van de Te Gek?!!-campagne *Dat lucht op* die jonge ouders een alternatieve geboortelijst aanbiedt.

“We leven met het wereldbeeld van ‘sterke vrouwen die alles kunnen’. Maar als jong gezin hulp vragen, kan ook sterk zijn.”

Op die alternatieve geboortelijst staan geen slabbetjes of pluchen knuffels, maar wel praktische en emotionele hulp die je kan aanbieden. In de campagne valt het woordgebruik meteen op. De titel is *Dat lucht op*: jonge ouders ‘ademruimte’ en ‘zuurstof’ geven op momenten dat het moeilijk gaat. Want als jonge ouder heb je soms echt het gevoel dat je amper tijd hebt om te ademen. Jolien Roets kan dat beamen: “Bij mij was het bijna letterlijk zo. De stress van het jonge ouderschap uitte zich bij mij in vier maanden bijna chronische hyperventilatie, gewoon omdat ik mij altijd moest haasten. Ik kwam vaak te laat, en dat bezorgde me veel stress. De metaforen die ze gebruikt hebben zijn heel passend voor de situatie van jonge ouders.”

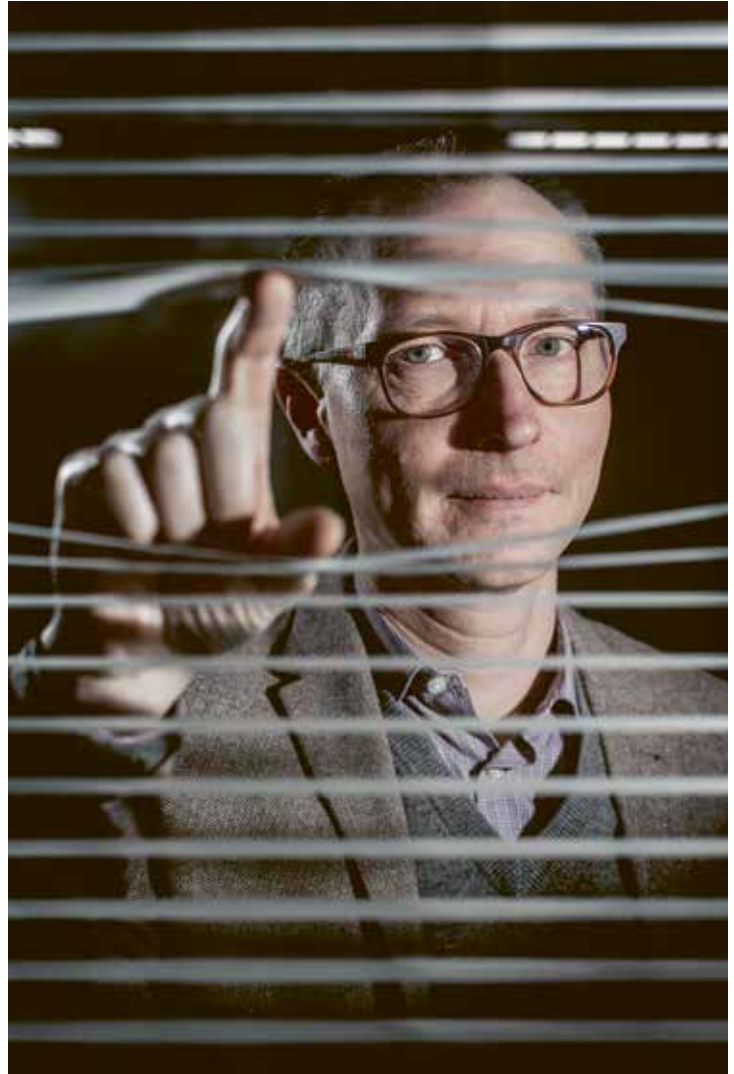
» Lees op weliswaar.be verder over hoe Jolien denkt over de klassieke netwerken waarin kinderen vroeger opgevoed werden, over hoe hulp soms in kleine dingen zit en waarom ze van zichzelf niet langer de perfecte gastvrouw hoeft te zijn.

ZORG LEREN AANVAARDEN

Het is zover. Ik zit in de groep mensen van wie de ouders op de sukkel zijn. Ik herken lotgenoten aan de diepe zucht die doet vermoeden dat er heel wat familiaal gedoe in stilte wordt opgelost. Of beter gezegd: dat er heel wat gedoe met de mantel der liefde wordt toegedekt. Ingrijpend of storend hoeven die momenten niet te zijn. Het gaat er eerder om dat je blij bent met wat er nog kan en dat je begrip hebt voor wat iemand nooit meer zal meemaken. Een echte mantelzorger ben ik nog niet, maar ik voel aan alles dat die nieuwe hoedanigheid dichterbij komt. Mildheid is een woord dat ik de laatste tijd vaak gebruik, tot mijn grote verbazing. Ik had niet gedacht dat ik zo'n oubollig begrip zou hanteren om het onvermijdelijke afscheid van mijn dierbare bejaarde babyboomers een plek te geven.

Zachtheid oefenen is prima. Je moet de zaken echter ook nog geregeld krijgen. Bij het malen over concrete besommeringen maak ik voortdurend de vergelijking met de verhalen die mijn ouders over hun sukkelende ouders vertelden. Ik ging het toch allemaal totaal anders aanpakken? Helaas. Ik moet dus ook mild leren zijn voor mezelf. Ik ben blijkbaar allesbehalve baanbrekend en heb de problemen die het leven op mijn bord smijt fout ingeschat. Eigenlijk moet ik dringend de boeken van de in maart van dit jaar gestorven Daniel Kahneman herlezen. Zijn klassieker *Ons feilbare denken* blijft een aanrader.

De Israëlisch-Amerikaanse psycholoog Daniel Kahneman won in 2002 de Nobelprijs voor economie. Hij paste de inzichten van zijn psychologisch onderzoek toe op economische processen. Volgens Kahneman zijn mensen eerder slecht in het correct beoordelen van situaties. We hebben het ook moeilijk om onzekerheid in te schatten en om goeie besluiten te nemen. Kortom, we denken dat we rationele wezens zijn, maar in werkelijkheid zijn we dat allesbehalve. Kahnemans inzichten helpen ons ook om beter te begrijpen hoe we met zorgvragen omgaan.



Mensen zijn bijvoorbeeld geneigd om te kiezen voor een status quo, zelfs al zijn er betere opties. Dat komt omdat we het lastig hebben met het interpreteren van veranderingen. Daardoor overschatten we ook de statische kans van specifieke gevallen, bijvoorbeeld dat we én stokoud, én doodziek én in volstrekte eenzaamheid eindigen.

Ook een begrip als 'verliesaversie' is interessant. Kahneman verklaart dit aan de hand van een quiz: het vooruitzicht om te verliezen, maakt meer indruk dan de kans om te winnen, dus zullen we meestal te vroeg stoppen. We zijn gewend aan een bepaalde autonomie, een levensstijl en een gezondheidsspeil. In plaats van de focus te leggen op wat we vandaag beleven en kunnen, vergelijken we onze toestand met wat Kahneman een 'referentieniveau' noemt – een niveau dat we niet (meer) halen. Met andere woorden: zowel zorgmijndend gedrag voorkomen als onszelf mildheid aanleren begint bij een beter inzicht in hoe we denken.

Harold Polis

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Zorg

Jaargang 30 - nummer 4
Editie september-oktober 2024

Hoofredacteur: Liesbeth Van Braeckel

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers:

Stefanie Van den Broeck, Astrid De Vos, Lise Collin

Omslagillustratie en tekeningen:

Pieter Van Eenoghe

Fotografie:

Jan Locus, Bob Van Mol, Stephan Vanfleteren

Verantwoordelijke uitgever:

Karine Moykens, secretaris-generaal
Koning Albert II-laan 15 bus 495, 1210 Brussel

Redactiebegeleiding en lay-out:

artoos group

Druk en distributie:

artoos group

Oplage: 14.725 ex

Gratis abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@artoosgroup.eu. Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonnenummer vermelden.

Redactie:

redactie@weliswaar.be
Vlaamse overheid – Departement Zorg
Weliswaar
Koning Albert II-laan 15, bus 495, 1210 Brussel

Wil je een kort bericht plaatsen?

info@weliswaar.be

Weliswaar kan geen lezersbrieven opnemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en facebook.com/weliswaar



Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.



WIW 170.24 JG30/nr. 4

ISSN 1371-9092



DOODSVERLANGENS. THERAPEUTISCHE GESPREKSVOERING MET OUDEREN DIE VERLANGEN NAAR DE DOOD

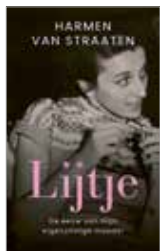
Steeds vaker worden psychologen in de ouderenzorg geconfronteerd met vragen van cliënten die verlangens naar de dood ervaren. Deze verlangens kunnen op verschillende manieren tot uiting komen.

» Marion Klaver, *Doodsverlangens. Therapeutische gespreksvoering met ouderen die verlangen naar de dood*, Gompel&Svacina, 2024, 321 p. ISBN 978 94 6371 505 8 | € 34,90

HET GROTE AUTISMEBOEK

Na een leven lang de schijn ophouden, weet Erik Jan Harmens sinds vijf jaar dat hij autisme heeft. De diagnose biedt duidelijkheid, maar werpt ook een reeks nieuwe kwesties op.

» Erik Jan Harmens, *Het grote autismeboek*, Thomas Rap, 2024, ISBN 978 94 004 0891 3 | € 24,99



LIJTJE. DE EEUW VAN MIJN EIGENZINNIGE MOEDER

Grappige en ontroerende verhalen van een zoon over zijn dementerende moeder. Harmen van Straaten is een internationaal bekende auteur en illustrator.

» Harmen Van Straten, *Lijtje. De eeuw van mijn eigenzinnige moeder*, A.W. Bruna, 144 p. ISBN 9789044937756 | € 20

AUTISMEKRACHT. JOUW GIDS NAAR BALANS ALS VROUW MET AUTISME

Autisme bij vrouwen wordt vaak niet of pas heel laat herkend. Wat is het effect van zo'n late diagnose? Hoe houd je je als vrouw met autisme staande in een leven dat veel van je vraagt? Hoe ga je om met vriendschappen, zelfbeeld en het moederschap op een manier die werkt?

» Céline Mollink, *Autismekracht. Jouw gids naar balans als vrouw met autisme*, Kosmos, 2024, 208 p. ISBN 9789043936316 | € 22,50



GRENZEN AAN GENEZEN. HOE MENSELIJKE ZORG EEN ZORGINFARCT VOORKOMT

Als we willen dat onze gezondheidszorg ook in de toekomst blijft draaien, dan zullen we als samenleving dringend een aantal moeilijke en fundamentele keuzes moeten maken. Er zijn immers grenzen aan geneeskunde, net als aan het leven zelf.

» Greet De Cock & Philippe Meersseman, *Grenzen aan genezen. Hoe menselijke zorg een zorginfarct voorkomt*, LannooCampus, 2024, 200 p. ISBN 9789401435741 | € 25,99

VERTROUWEN ZONDER VOORSCHRIFT

Ons land kampt met hoge niveaus van langdurige arbeidsongeschiktheid door ziekte. Hoe we die hoge aantallen kunnen verminderen, is door resoluut voor een perspectief van vertrouwen te kiezen.

» Lode Godderis, *Vertrouwen zonder voorschrift*, LannooCampus, 2024, 200 p. ISBN 9789401434744 | € 29,99



Afgiftekantoor Antwerpen X
artoos group
Oudestraat 19, 1910 Kampenhout

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt vijfmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091



>> Lees meer over de nieuwe Rechtenverkenner op p. 4.



Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

Alle sociale
rechten op één
handige plek.



Op zoek naar sociale rechten?

Op rechtenverkenner.be krijg je een overzicht van de federale, Vlaamse, provinciale en lokale sociale rechten. Je kan de Rechtenverkenner doorzoeken aan de hand van filters, via trefwoorden of door een korte vragenlijst te doorlopen.

RECHTENVERKENNER.be

Alle sociale rechten op één handige plek



DEPARTEMENT
ZORG